TEISINGUMO TEISMO (trečioji kolegija) SPRENDIMAS

2017 m. liepos 13 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Sąjungos pilietybė – Teisė laisvai judėti ir apsigyventi valstybių narių teritorijoje – Direktyva 2004/38/EB – 27 straipsnio 2 dalies 2 pastraipa – Teisės atvykti į šalį ir teisės gyventi joje apribojimai dėl viešosios tvarkos, visuomenės saugumo ar visuomenės sveikatos priežasčių – Elgesys, keliantis tikrą, esamą ir gana rimtą pavojų pagrindiniam visuomenės interesui – Tikras ir esamas pavojus – Sąvoka – Sąjungos pilietis, gyvenantis priimančiojoje valstybėje narėje, kur jis atlieka įkalinimo bausmę už pakartotinius seksualinės prievartos prieš nepilnamečius nusikaltimus“

Byloje C-193/16

dėl *Tribunal Superior de Justicia del País Vasco* (Baskų krašto aukštesnysis teisingumo teismas, Ispanija) 2016 m. kovo 8 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2016 m. balandžio 7 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

**E**

prieš

**Subelegación de Gobierno en Álava**

TEISINGUMO TEISMAS (trečioji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas L. Bay Larsen, teisėjai M. Vilaras (pranešėjas), J. Malenovský, M. Safjan ir D. Šváby,

generalinis advokatas H. Saugmandsgaard Øe,

kancleris A. Calot Escobar,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

– Ispanijos vyriausybės, atstovaujamos V. Ester Casas,

– Belgijos vyriausybės, atstovaujamos C. Pochet ir L. Van den Broeck,

– Vokietijos vyriausybės, atstovaujamos K. Stranz ir T. Henze,

– Estijos vyriausybės, atstovaujamos K. Kraavi-Käerdi,

* Proceso kalba: ispanų..

– Austrijos vyriausybės, atstovaujamos G. Eberhard,

– Jungtinės Karalystės vyriausybės, atstovaujamos S. Brandon ir C. Crane, padedamų baristerio B. Lask,

– Europos Komisijos, atstovaujamos E. Montaguti ir I. Martínez del Peral,

priima šį

**Sprendimą**

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2004/38/EB dėl Sąjungos piliečių ir jų šeimos narių teisės laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje, iš dalies keičiančios Reglamentą (EEB) Nr. 1612/68 ir panaikinančios Direktyvas 64/221/EEB, 68/360/EEB, 72/194/EEB, 73/148/EEB, 75/34/EEB, 75/35/EEB, 90/364/EEB, 90/365/EEB ir 93/96/EEB (OL L 158, 2004, p. 77; klaidų ištaisymas OL L 229, p. 35; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 5 t., p. 46), 27 straipsnio 2 dalies antros pastraipos išaiškinimo.

2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant E ir *Subdelegación del Gobierno en Álava* (Vyriausybės atstovybė Alavos provincijoje, Ispanija) ginčą dėl pastarosios sprendimo išsiųsti E iš Ispanijos Karalystės teritorijos dėl visuomenės saugumo priežasčių ir uždrausti dešimt metų čia sugrįžti.

## Teisinis pagrindas

### *Sąjungos teisė*

3 Direktyvos 2004/38 27 straipsnio 1 ir 2 dalyse nustatyta:

„1. Laikydamosi šio skyriaus nuostatų valstybės narės gali apriboti Sąjungos piliečių ir [jų] šeimos narių, neatsižvelgiant į pilietybę, judėjimo ir gyvenimo šalyje laisvę dėl valstybinės politikos [viešosios tvarkos], visuomenės saugumo ar sveikatos apsaugos priežasčių. Šiomis priežastimis nesinaudojama ekonominėms reikmėms patenkinti [nesiremiama siekiant ekonominių tikslų].“

2. Priemonės, kurių imtasi dėl valstybinės politikos [viešosios tvarkos] ar visuomenės saugumo priežasčių, turi atitikti proporcingumo principą ir turi būti grindžiamos vien tik atitinkamo asmens elgesiu. Buvę kriminaliniai nusikaltimai patys savaime [Teistumas už ankstesnę nusikalstamą veiką savaime] negali būti tokių priemonių ėmimosi priežastis.

Atitinkamo asmens elgesys turi kelti tikrą [tikrą, tuo metu esamą] ir pakankamai rimtą pavojų, kenkiantį vienam iš pagrindinių visuomenės interesų. Pateisinimai, kurie yra nesusiję su [konkretaus] atvejo aplinkybėmis arba grindžiami bendrosios prevencijos sumetimais, nėra priimtini.“

4 Tos pačios direktyvos 28 straipsnio 3 dalis išdėstyta taip:

„Sprendimo išsiųsti iš šalies negalima priimti prieš Sąjungos piliečius, išskyrus sprendimus, pagrįstus būtinomis [privalomomis] visuomenės apsaugos [saugumo] pagal valstybių narių apibrėžimą, priežastimis, jei jie:

a) gyveno priimančiojoje valstybėje narėje pastaruosius 10 metų arba

b) yra nepilnamečiai, išskyrus atvejus, kai išsiuntimas iš šalies labiausiai atitinka vaiko interesus, numatytus 1989 m. lapkričio 20 d. Jungtinių Tautų [v]aiko teisių [k]konvencijoje.“

5 Šios direktyvos 33 straipsnyje numatyta:

„1. Priimančioji valstybė narė negali taikyti išsiuntimo iš šalies nurodymų [priemonės] kaip nuobaudos [bausmės] ar laisvės atėmimo bausmės teisinės pasekmės, nebent tai atitinka 27 <…> straipsni[o] reikalavimus.

2. Jei šio straipsnio 1 dalyje numatytas išsiuntimo iš šalies nurodymas įvykdytas [vykdomas] praėjus daugiau kaip dvejiems metams po jo priėmimo, valstybė narė patikrina, ar atitinkamas asmuo šiuo metu kelia rimtą pavojų valstybinei politikai [viešajai tvarkai] ar visuomenės saugumui ir įvertina, ar yra esminių aplinkybių pasikeitimų nuo išsiuntimo iš šalies nurodymo priėmimo.“

### *Ispanijos teisė*

6 2007 m. vasario 16 d. *Real Decreto 240/2007 sobre entrada, libre circulación y residencia en España de ciudadanos de los Estados miembros de la Unión Europea y de otros Estados parte en el Acuerdo sobre el Espacio Económico Europeo* (Karaliaus dekretas Nr. 240/2007 dėl Europos Sąjungos valstybių narių ir kitų Europos ekonominės erdvės susitarimo šalių piliečių teisės atvykti į Ispaniją, laisvai judėti ir nuolat gyventi joje; BOE, Nr. 51, 2007 m. vasario 28 d., p. 8558; toliau – Karaliaus dekretas Nr. 240/2007) 10 straipsnio 1 dalyje numatyta:

„Teisę nuolat gyventi šalyje turi Europos Sąjungos valstybių narių arba valstybių Europos ekonominės erdvės susitarimo šalių piliečiai ir jų šeimų nariai, kurie, nors ir nėra vienos iš šių valstybių piliečiai, tačiau Ispanijoje teisėtai pragyveno nepertraukiamą penkerių metų laikotarpį. Šiai teisei netaikomos šio karaliaus dekreto III skyriuje numatytos sąlygos.

<…>“

7 Karaliaus dekreto Nr. 240/2007 15 straipsnyje nustatyta:

„1. Europos Sąjungos valstybių narių arba valstybių Europos ekonominės erdvės susitarimo šalių piliečiams ir jų šeimų nariams dėl su viešąja tvarka, visuomenės saugumu ir sveikatos apsauga susijusių priežasčių gali būti taikoma viena iš šių priemonių:

<…>

c) nurodymas išsiųsti iš Ispanijos Karalystės teritorijos arba grąžinti į kitą šalį.

Sprendimas išsiųsti iš šalies teisę nuolat gyventi Ispanijoje įgijusius Europos Sąjungos valstybių narių arba valstybių Europos ekonominės erdvės susitarimo šalių piliečius ar jų šeimos narius, neatsižvelgiant į jų pilietybę, gali būti priimtas tik jeigu yra privalomųjų viešosios tvarkos ar visuomenės saugumo priežasčių. Prieš priimant tokį sprendimą taip pat turi būti atsižvelgta į atitinkamo asmens gyvenimo Ispanijoje trukmę, jo socialinę ir kultūrinę integraciją šioje šalyje, amžių, sveikatos būklę, šeiminę ir ekonominę padėtį ir sąsajas su kilmės šalimi.

<…>

4. Jei sprendimas išsiųsti iš šalies turi būti įvykdytas praėjus daugiau kaip dvejiems metams po jo priėmimo, kompetentingos valdžios institucijos turi patikrinti ir įvertinti, ar pasikeitė aplinkybės nuo sprendimo išsiųsti iš šalies priėmimo ir ar atitinkamas asmuo tikrai kelia pavojų viešajai tvarkai ar visuomenės saugumui.

5. Viena iš šio straipsnio 1–4 dalyse numatytų priemonių taikoma pagal šiuos kriterijus:

a) ji turi būti nustatyta vadovaujantis viešąją tvarką ir visuomenės saugumą reglamentuojančiais įstatymais ir kitais šioje srityje taikytinais teisės aktais;

b) ji gali būti atšaukta kompetentingos institucijos iniciatyva arba atitinkamo asmens prašymu, jeigu išnyksta priežastys, dėl kurių ji buvo priimta;

c) ji negali būti priimta siekiant ekonominių tikslų;

d) kai taikoma dėl viešosios tvarkos arba visuomenės saugumo priežasčių, ji turi būti pagrįsta tik atitinkamo asmens, kuriam ji skirta, elgesiu, kuris bet kuriuo atveju turi kelti tikrą, esamą ir gana rimtą pavojų vienam iš pagrindinių visuomenės interesų; jį turi įvertinti kompetentinga institucija, remdamasi bylos medžiagoje esančiais policijos, prokuratūros arba teisminių institucijų dokumentais. Teistumas už ankstesnę nusikalstamą veiką savaime negali būti tokių priemonių ėmimosi priežastis.

<…>“

**Pagrindinė byla ir prejudicinis klausimas**

8 E yra Italijos pilietis. 2003 m. balandžio 14 d. jis buvo įregistruotas kaip Sąjungos pilietis, gyvenantis Ispanijoje.

9 2013 m. lapkričio 13 d. Vyriausybės atstovybė Alavos provincijoje, vadovaudamasi Karaliaus dekreto Nr. 240/2007 15 straipsnio 1 dalies c punktu, priėmė sprendimą dėl visuomenės saugumo priežasčių išsiųsti E iš Ispanijos Karalystės teritorijos (toliau – sprendimas dėl išsiuntimo) ir uždrausti ten sugrįžti dešimties metų laikotarpiu, nes E trimis įsiteisėjusiais nuosprendžiais buvo nuteistas dvylikos metų įkalinimo bausme už pakartotinius seksualinės prievartos prieš nepilnamečius nusikaltimus; šią bausmę sprendimo priėmimo metu jis atliko penitencinėje įstaigoje.

10 E apskundė šį sprendimą *Juzgado de lo Contencioso-Administrativo no 3 de Vitoria-Gasteiz* (Vitorija-Gasteiso administracinis teismas Nr. 3, Ispanija). 2014 m. rugsėjo 12 d. šis teismas atmetė skundą, nusprendęs, kad sprendimas dėl išsiuntimo buvo tinkamai motyvuotas, be kita ko, atsižvelgiant į penitencinės įstaigos parengtą psichologinę ataskaitą ir į suinteresuotojo asmens šeiminę ir ekonominę padėtį priimančiojoje valstybėje narėje.

11 E šį sprendimą apskundė apeliacine tvarka prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui. Jis, be kita ko, tvirtino, kad jau šešerius metus yra įkalintas ir vykdo jam skirtas bausmes už seksualinės prievartos prieš nepilnamečius nusikaltimus. Jo teigimu, dėl šių aplinkybių negalima pripažinti, kad sprendimo dėl išsiuntimo priėmimo momentu jis kėlė tikrą ir tuo metu esamą pavojų pagrindiniam visuomenės interesui.

12 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad elgesys yra gana pavojingas, kad būtų kvalifikuojamas kaip „pavojus visuomenės saugumui“. Vis dėlto jis abejoja, kad tai tikras ir tuo metu esamas pavojus, nes asmuo yra įkalintas ir jam, atliekant bausmę, dar liko kalėti ilgą laikotarpį.

13 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui taip pat kyla klausimas, ar sprendimas dėl išsiuntimo atitinka Direktyvos 2004/38 27 straipsnio 1 ir 2 dalis.

14 Šiomis aplinkybėmis *Tribunal Superior de Justicia del País Vasco* (Baskų krašto aukštesnysis teisingumo teismas, Ispanija) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui tokį prejudicinį klausimą:

„Ar atsižvelgiant į Direktyvos 2004/38 27 straipsnio 1 ir 2 dalių nuostatas pripažintina, kad E, už pakartotinę seksualinę prievartą prieš nepilnamečius nuteistas kalėti dvylika metų, šiuo metu kelia tikrą pavojų visuomenės saugumui, jeigu atlieka bausmę penitencinėje įstaigoje ir, nors jau iškalėjo šešerius metus, iki paleidimo į laisvę jam dar liko kalėti keleri metai?“

**Dėl prejudicinio klausimo**

15 Savo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, ar Direktyvos 2004/38 27 straipsnio 2 dalies antra pastraipa turi būti aiškinama taip, kad dėl aplinkybės, jog sprendimo dėl išsiuntimo priėmimo momentu asmuo yra kalinamas ir nėra tikėtina, kad artimiausiu metu jis bus išleistas į laisvę, šio asmens elgesys negali tuo metu kelti tikro pavojaus būtent priimančiosios valstybės narės pagrindiniam visuomenės interesui.

16 Pirmiausia reikia priminti, kad Sąjungos piliečių ir jų šeimos narių teisė gyventi Sąjungos teritorijoje nėra besąlygiška ir jai gali būti taikomi Sutartyje ir jai įgyvendinti priimtose nuostatose numatyti apribojimai ir sąlygos (žr., be kita ko, 2008 m. liepos 10 d. Sprendimo *Jipa*, C-33/07, EU:C:2008:396, 21 punktą ir 2016 m. rugsėjo 13 d. Sprendimo *Rendón Marín*, C-165/14, EU:C:2016:675, 55 punktą).

17 Šiuo klausimu teisės gyventi šalyje apribojimai visų pirma kyla iš Direktyvos 2004/38 27 straipsnio 1 dalies, pagal kurią valstybėms narėms leidžiama riboti Sąjungos piliečių ar jų šeimos narių teisę gyventi šalyje, neatsižvelgiant į jų pilietybę, be kita ko, dėl viešosios tvarkos ar visuomenės saugumo priežasčių (šiuo klausimu žr. 2008 m. liepos 10 d. Sprendimo *Jipa*, C-33/07, EU:C:2008:396, 22 punktą ir 2016 m. rugsėjo 13 d. Sprendimo *Rendón Marín*, C-165/14, EU:C:2016:675, 57 punktą).

18 Pagal suformuotą jurisprudenciją viešosios tvarkos išlyga yra siaurai aiškintina Sąjungos piliečių ar jų šeimos narių teisės gyventi šalyje išimtis, kurios turinio valstybės narės negali nustatyti vienašališkai (šiuo klausimu žr. 1974 m. gruodžio 4 d. Sprendimo *van Duyn*, 41/74, EU:C:1974:133, 18 punktą; 1977 m. spalio 27 d. Sprendimo *Bouchereau*, 30/77, EU:C:1977:172, 33 punktą; 2004 m. balandžio 29 d. Sprendimo *Orfanopoulos ir Oliveri*, C-482/01 ir C-493/01, EU:C:2004:262, 65 punktą ir 2016 m. rugsėjo 13 d. Sprendimo *Rendón Marín*, C-165/14, EU:C:2016:675, 58 punktą).

19 Kaip matyti iš Direktyvos 2004/38 27 straipsnio 2 dalies pirmos pastraipos, tam, kad Sąjungos piliečio ar jo šeimos nario teisės gyventi šalyje apribojimo priemonės, be kita ko, susijusios su viešąja tvarka, būtų pateisinamos, jos turi atitikti proporcingumo principą ir būti grindžiamos vien atitinkamo asmens elgesiu (2016 m. rugsėjo 13 d. Sprendimo *Rendón Marín*, C-165/14, EU:C:2016:675, 58 punktas).

20 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad pagal SESV 83 straipsnio 1 dalį seksualinis vaikų išnaudojimas yra viena iš ypač sunkių tarpvalstybinio pobūdžio nusikaltimų sričių, dėl kurių numatyta, kad Sąjungos teisės aktų leidėjas turi imtis veiksmų. Vadinasi, valstybėms narėms leidžiama laikyti, jog tokie nusikaltimai, kaip numatytieji SESV 83 straipsnio 1 dalies antroje pastraipoje, yra ypač sunkūs pasikėsinimai pažeisti pagrindinius visuomenės interesus, galintys kelti tiesioginį pavojų gyventojų rimčiai ir fiziniam saugumui, todėl juos gali apimti sąvoka „privalomosios visuomenės saugumo priežastys“, kurios gali pateisinti išsiuntimo iš šalies priemonę pagal Direktyvos 2004/38 28 straipsnio 3 dalį, jeigu šie nusikaltimai buvo padaryti būdu, atitinkančiu ypač sunkių nusikaltimų požymius, o tai nagrinėdamas konkrečią bylą turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas (šiuo klausimu žr. 2012 m. gegužės 22 d. Sprendimo *I*, C-348/09, EU:C:2012:300, 33 punktą).

21 Vis dėlto, jeigu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, atsižvelgęs į savo valstybės narės teisinius gėrius, nustatys, kad nusikaltimai, kokius padarė E, kelia tokį pavojų, dėl to toks asmuo nebūtinai turės būti išsiųstas (pagal analogiją žr. 2012 m. gegužės 22 d. Sprendimo *I*, C-348/09, EU:C:2012:300, 29 punktą).

22 Iš tiesų iš Direktyvos 2004/38 27 straipsnio 2 dalies matyti, jog priemonės, kurių imamasi dėl viešosios tvarkos ar visuomenės saugumo priežasčių, turi būti grindžiamos vien asmeniniu atitinkamo asmens elgesiu.

23 Beje, pagal šios direktyvos 27 straipsnio 2 dalies antrą pastraipą išsiuntimo priemonė taikoma, jeigu atitinkamo asmens elgesys kelia tikrą ir tuo metu esamą pavojų vienam iš pagrindinių visuomenės ar priimančiosios valstybės narės interesų, o šis teiginys iš esmės reiškia, kad yra tikimybė, jog atitinkamas asmuo taip elgsis ateityje (2012 m. gegužės 22 d. Sprendimo *I*, C-348/09, EU:C:2012:300, 30 punktas).

24 Tačiau aplinkybė, kad sprendimo dėl išsiuntimo priėmimo momentu atitinkamas asmuo yra kalinamas ir nėra tikėtina, kad artimiausiais metais jis bus paleistas į laisvę, negali būti laikoma susijusia su atitinkamo asmens elgesiu.

25 Taip pat pažymėtina, kad Direktyvos 2004/38 33 straipsnio 1 dalyje numatyta galimybė priimančiajai valstybei narei, laikantis, be kita ko, šios direktyvos 27 straipsnyje nustatytų reikalavimų, taikyti išsiuntimo priemonę kaip įkalinimo bausmei papildomą bausmę. Taigi teisės aktų leidėjas aiškiai numatė galimybę valstybėms narėms taikyti išsiuntimo priemonę asmeniui, nubaustam laisvės atėmimo bausme, jeigu nustatoma, kad jo elgesys tuo metu kelia tikrą pavojų pagrindiniam šios valstybės narės visuomenės interesui.

26 Taip pat pažymėtina, kad Teisingumo Teismas jau nagrinėjo prejudicinius klausimus, susijusius su Direktyva 2004/38, kurie buvo pateikti bylose, susijusiose su asmenimis, nuteistais įkalinimo bausme, ir kai reikėjo išnagrinėti sąlygas, kuriomis tokio asmens elgesys galėtų būti laikomas pateisinančiu išsiuntimo priemonės jam taikymą (žr. 2010 m. lapkričio 23 d. Sprendimą *Tsakouridis*, C-145/09, EU:C:2010:708 ir 2012 m. gegužės 22 d. Sprendimą *I*, C-348/09, EU:C:2012:300).

27 Remiantis visu tuo, kas išdėstyta, į pateiktą klausimą reikia atsakyti taip: Direktyvos 2004/38 27 straipsnio 2 dalies antra pastraipa turi būti aiškinama taip, kad aplinkybė, jog sprendimo dėl išsiuntimo priėmimo momentu asmuo yra kalinamas ir nėra tikėtina, kad artimiausiu metu jis bus išleistas į laisvę, nereiškia, kad šio asmens elgesys negali šiuo metu kelti tikro pavojaus būtent priimančiosios valstybės narės pagrindiniam visuomenės interesui.

## Dėl bylinėjimosi išlaidų

28 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (trečioji kolegija) nusprendžia:

**2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2004/38/EB dėl Sąjungos piliečių ir jų šeimos narių teisės laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje, iš dalies keičiančios Reglamentą (EEB) Nr. 1612/68 ir panaikinančios Direktyvas 64/221/EEB, 68/360/EEB, 72/194/EEB, 73/148/EEB, 75/34/EEB, 75/35/EEB, 90/364/EEB, 90/365/EEB ir 93/96/EEB, 27 straipsnio 2 dalies antra pastraipa aiškintina taip, kad aplinkybė, jog sprendimo**

**dėl išsiuntimo priėmimo momentu asmuo yra kalinamas ir nėra tikėtina, kad artimiausiu metu jis bus išleistas į laisvę, nereiškia, kad šio asmens elgesys negali šiuo metu kelti tikro pavojaus būtent priimančiosios valstybės narės pagrindiniam visuomenės interesui.**

Parašai.